

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Udrag fra Om Begrebet Ironi

Citation: Kierkegaard, Søren: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 1", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 1*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 1997 , s. I. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-bi-txt-shoot-id2797c7fa-7db8-433c-8bbe-d01305073f71.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 1

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Hvad nu endelig *Ironien*¹ angaaer, da finde vi aldeles ikke Spor deraf hos hans Socrates. Istedetfor denne fremtræder Sophistik. Men Sophistik er netop Erkjendelsens evindelige Tvekamp med Phænomenet i Egoismens Tjeneste, der netop aldrig kan bringe det til en afgjørende Seier, fordi Phænomenet staaer op igjen ligesaa hurtigt, som det falder, og, da kun den Erkjendelse, der som en frelsende Engel udriver Phænomenet af Døden og oversætter det fra Døden til Livet², kan seire, tilsidst seer sig belæmret af Phænomenernes uendelige Hærskarer. Men Klangfiguren, som svarer til denne monstrøse Mangel, den Livets stille indre Uendelighed, der svarer til denne Larmen og Støien i al Evighed, er enten Systemet eller Ironien, som den »uendelige, absolute Negativitet,« naturligviis med den Forskjel, at Systemet er uendelig veltalende, Ironien uendelig taus. Og saaledes see vi ogsaa her, at Xenophon ganske consequent er kommen til Modbilledet af den platoniske Opfattelse. Af Sophismer findes der nu en tilstrækkelig Mængde i *Memorabilierne*³, men deels mangle de points (f. Ex. de korte Sætninger i *Mem.* III, 13), deels mangle de den ironiske uendelige Elasticitet, den hemmelige Falddør⁴, gennem hvilken man pludselig styrter ned, ikke som Skolemesteren i Alferne 1000 Favne, men i Ironiens uendelige Intet. Paa den anden Side ere hans Sophismer ligesaa lidet approximatoriske til Anskuelsen. Som Exempel vil jeg anføre *Mem.* IV, 4, Samtalen med Hippas. Her viser det sig ogsaa, hvorledes Socrates kun gennemfører Spørgsmaalet til et vist Punkt, uden at lade det besvare sig selv i en Anskuelse. Efterat nemlig det Retfærdige er blevet bestemt som identisk med det Lovlige, og Tvivlen om det Lovlige (med Hensyn til, at Lovene forandres, smlgn. § 14) synes at skulle beroliges ved Betragtningen af det til alle Tider af Alle erkjendte Lovlige (Gudsloven), bliver han dog staaende ved enkelte Exempler, hvor Syndens egen Consequents er iøinefaldende. Ligesom ogsaa i det Exempel, der anføres i § 24 af Utaknemlighed, hvorved Tanken maatte være bleven henført paa den harmonia præstabilita, hvoraf Existentsen er gjenemtrængt, Betragtningen bliver staaende ved den Udvorteshed, at den Utaknemlige mister Venner o. s. v., og ikke svinger sig op i den fuldkomnere Tingenes Orden, hvor der ikke er Forandring eller Skygge af Omskiftelse, hvor Hævnen rammer uden at standses af nogen Endelighed; thi saalænge vi blot blive staaende ved den udvortes lagttagelse, lod det sig jo dog tænke, at den Utaknemlige f. Ex. ikke blev indhentet af den haltende Retfærdighed.

1. Det Ironiske, der er hos Xenophon, er derfor heller ei Ironiens saligt i sig selv hvilende Svæven, men et Opdragelses-Middel, derfor snart opmuntrende mod dem, Socrates virkelig venter Noget af (*Mem.* III, 5, 24), snart blot tugtende (*Mem.* III, 6).
(tilbage)
2. Derfor hører der Mod til al Erkjendelse, og kun den, der har Mod til at ofre Livet, frelser Livet, enhver Anden gaaer det, som det gik Orpheus, der vilde stige ned til Underverdenen for at hente sin Hustru op, men Guderne viste ham blot et Skyggebillede af hende, fordi de ansaae ham for en kjælen Citharspiller, der ikke havde havt Mod til at ofre Livet af Kjærlighed.
(tilbage)
3. *Mem.* IV, 2, et heelt Væv af Sophismer, især § 22.
(tilbage)
4. En hæderlig Undtagelse er *Mem.* IV, 4, 6: ἔτι γὰρ σύ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκεῖνα τὰ αὐτὰ λέγεις, ἃ ἐγὼ πάλαι ποτέ σου ἤκουσα; καὶ ὁ Σωκράτης, ὃ δέ γε τούτου δεινότερον, ἔφη, ὦ Ἰππία, οὐ μόνον αἰεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν· σὺ δ' ἴσως διὰ τὸ πολυμαθῆς εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν οὐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγεις. Som bekjendt findes den samme Bemærkning af Polos og det samme Svar af Socrates i *Gorgias*, og man kan ikke nægte, at det hos Xenophon tillagte διὰ τὸ πολυμαθῆς εἶναι vel ikke gjør Ironien dybere, men mere spillende.
(tilbage)